

*Єрмоєнко Г.М.,
студентка 4 курсу Навчально-наукового
інституту права Луганського державного
університету внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка*

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБВИНУВАЧЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Сутність та реалізація обвинувачення і раніше привертала увагу багатьох науковців. Даним проблемам присвятили свої дослідження такі вчені, як В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, А. П. Гуляев, П. М. Давидов, А. Я. Дубинський, В. С. Зеленецький, Д. С. Карєв, О. М. Ларін, Л. М. Лобойко, М. М. Полянський, А. Л. Ривлін, І. В. Рогатюк, О. Б. Соловйов, М. С. Строгович. Разом із тим, більшість наукових праць були видані до прийняття нового КПК України, що набрав чинності 20 листопада 2012 р. (далі - КПК), і висвітлювали проблеми обвинувачення без урахування основних європейських правових документів у галузі кримінального судочинства. Тому існує нагальна потреба звернути увагу на висунення обвинувачення та його подальшу реалізацію у сучасному кримінальному провадженні України.

Обвинувачення має матеріальну і процесуальну сторони. Матеріальну сторону обвинувачення становить твердження про вчинення певною особою діяння, забороненого кримінальним законом. Під процесуальною складовою розуміється сукупність процесуальних дій, спрямованих на викриття конкретної особи у вчиненні злочину.

Під обвинуваченням в тому сенсі, який наразі вкладає в нього законодавець, необхідно розуміти твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому КПК (п. 13 ч. 1 ст. 3 КПК).

Обвинувачення повинно бути реалізованим. З цією метою воно повинно бути сформульованим у процесуальному документі - обвинувальному акті, складеному відповідно до ст. 291 КПК.

Для формулювання обвинувачення необхідно, щоб були встановлені всі елементи складу злочину (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона).

У зв'язку із прийняттям нового КПК виникає питання: в який момент кримінального провадження і хто формулює обвинувачення? Твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, першим формулює слідчий спочатку в повідомленні про підозру, а потім у обвинувальному акті. Але легітимність такому акту надається лише після його затвердження прокурором. Отже, обвинувачення в обвинувальному акті формулює прокурор шляхом його затвердження. При цьому законодавець закріпив у новому КПК право прокурора на самостійне складання обвинувального акта, якщо він не погодиться з обвинувальним актом, складеним слідчим.

Остаточне формулювання державного обвинувачення відбувається в обвинувальній промові прокурора під час судових дебатів сторін на стадії судового розгляду.

Згідно з КПК право формулювати обвинувачення також надано суду. Виконуючи свою процесуальну функцію - здійснення правосуддя, суд, за наявності до того підстав, формулює обвинувачення у вирокі. Проте суд не є стороною обвинувачення, оскільки він констатує лише факт обґрунтованості пред'явленого особі обвинувачення відповідно до обвинувального акта. Не формулює обвинувачення згідно з новим КПК і потерпілий. Йому надано право підтримувати обвинувачення в суді виключно у разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення (ч. 2 ст. 340 КПК).

Варто зазначити, що обвинувачення, проходячи певні етапи, може неодноразово змінюватися або на користь обвинуваченого, або проти нього, або взагалі бути скасованим. Причиною цього є те, що обвинувачення формулюється різними суб'єктами кримінального провадження і, як вбачається, на різних його стадіях.

*Калачова О. М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального
процесу та правосуддя Луганського
державного університету внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка*

ПІДСТАВИ ВІДМОВИ У ВИДАЧІ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Кримінальне процесуальне законодавство України в межах міжнародного співробітництва під час кримінального провадження регламентує можливість видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадицію). Обов'язковою умовою прийняття відповідного рішення центральним органом України щодо екстрадиції є екстрадиційна перевірка, сутність якої полягає у встановленні та дослідженні передбачених міжнародним договором України, іншими актами законодавства України обставин, що можуть перешкоджати видачі особи, яка вчинила злочин. Такими обставинами, відповідно до ст. 589 КПК України є:

1) особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянином України;

2) злочин, за який запитано видачу, не передбачає покарання у виді позбавлення волі за законом України;

3) закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання вироку за злочин, за який запитано видачу;